

УДК 369.5:94.(82)

DOI <https://doi.org/10.32782/humanitas/2021.6.16>

Ірина ЛАВРОВА

кандидат історичних наук, доцент, доцент кафедри соціології та соціальної роботи, ДВНЗ «Приазовський державний технічний університет», вул. Університетська, 7, м. Маріуполь, Донецька область, Україна, 87500

ORCID: 0000-0002-6964-1012

Бібліографічний опис статті: Лаврова, І. (2021). Аргентинський шлях реформування системи пенсійного забезпечення у 1990-і рр. *Ввічливість. Humanitas*, 6, 114–121, doi: <https://doi.org/10.32782/humanitas/2021.6.16>

АРГЕНТИНСЬКИЙ ШЛЯХ РЕФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ ПЕНСІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ У 1990-І РР.

Стаття висвітлює актуальні проблеми аргентинської системи пенсійного забезпечення та спроби уряду країни її реформувати.

Мета роботи – висвітлити процес перетворень пенсійної системи Аргентини в контексті зміни її соціально-економічної моделі у 90-і рр. ХХ ст.

Методологічною основою роботи є діалектичний підхід, згідно з яким реформаторська діяльність сучасної держави є способом розв'язання соціальних конфліктів, задоволення потреб усіх членів суспільства та гармонізації суспільних відносин. Показано реформаційну діяльність аргентинської держави як спробу врегулювання протиріч системи пенсійного забезпечення та узгодження інтересів різних соціальних груп. Використано методи аналізу та синтезу, класифікації, а також хронологічний, логічний та описовий методи.

Наукова новизна дослідження полягає у тому, що у роботі здійснено одну з перших спроб комплексного вивчення передумов, процесу та наслідків реформи пенсійного забезпечення в Аргентині в умовах ринкових перетворень 1990-х рр.

Висновки відбивають основні результати дослідження. Показано, що традиційна солідарна пенсійна система в Аргентині не охоплювала пенсійним забезпеченням значну частину громадян і характеризувалася низькими розмірами пенсійних виплат. Причинами такого становища визначено демографічну ситуацію (старіння населення, несприятливе демографічне навантаження) та особливості соціально-трудової сфери. Виявлено, що через високий рівень безробіття та неформальної зайнятості значна частина аргентинців перебувала поза межами пенсійного страхування.

Розкрито особливості переходу від державної солідарної до інтегрованої пенсійної системи, де перевага надавалася накопичувальній схемі, що управлялася приватним сектором. Проаналізовано нормативно-правові акти із пенсійного забезпечення. Доведено, що шляхом пенсійної реформи покращити стан пенсійної захищеності аргентинців не вдалося. Кількість вкладників і отримувачів пенсій зменшилася.

Позначено причини неуспішності реформи. Через високе безробіття та величезний неформальний сектор, де працювала половина трудоактивного населення, а також через економічний спад кінця 1990-х рр. внески вкладників до пенсійних фондів були нерегулярними. Через запровадження Законом високого 30-річного бар'єру щодо обов'язкових пенсійних внесків значна частина вкладників опинилася поза межами пенсійного покриття.

Як результат показано скасування реформи і повернення Аргентини до старої солідарної системи, що управляється винятково державою.

Ключові слова: Аргентина, держава, накопичувальна система, пенсійне забезпечення, реформа, солідарна система, страхування.

Ірина LAVROVA

Candidate of Historical Sciences, Associate Professor, Associate Professor at the Department of Sociology and Social Work, State Higher Educational Establishment "Pryazovskyi State Technical University", 7, Universitetskaya str., Mariupol, Donetsk region, Ukraine, 87500

ORCID: 0000-0002-6964-1012

To cite this article: Lavrova, I. (2021). Arhentynskiy shliakh reformuvannia systemy pensiinoho zabezpechennia u 1990-i rr. [Argentinean way of pension scheme reformation in the 1990s.]. *Vvichlyvist. Humanitas*, 6, 114–121, doi: <https://doi.org/10.32782/humanitas/2021.6.16>

ARGENTINEAN WAY OF PENSION SCHEME REFORMATION IN THE 1990S

The article reveals the problems of actual importance concerning the Argentinean pension scheme and government's attempts to reform it.

The objective of the study is to highlight the process of Argentinean pension scheme transformation within the context of changes in its socioeconomic model in the 1990s.

The methodological basis for the study lies in dialectic approach according to which reformation activity of current state is a way of resolving social conflicts, meeting the requirements of all members of society and harmonizing social relations. The reformation activity of the Argentinean state is described as an attempt to resolve the controversies of pension scheme and harmonize the interests of different social groups. Methods of analysis and synthesis, classification are applied in the study, as well as chronological, logical and descriptive methods.

Scientific novelty of the study lies in the fact that it makes of the first attempts to study the preconditions, introduction and consequences of pension scheme reformation in Argentina within market transformations in the 1990s in its complexity.

Conclusions reflect the main results of the study. It is noted that traditional solidarity pension scheme in Argentina did not cover the vast majority of citizens and featured the low level of retirement payments. The reasons for such situation were demographical situation (ageing of population, unfavorable demographic load) and peculiarities of socio-labor sphere. It is emphasized that a great number of Argentineans stay below the line of pension insurance due to high level of unemployment and informal employment.

The specificity of transition process from state solidarity to integrated pension scheme is revealed, in the latter the advantage is provided to accumulating scheme managed by the private sector.

Legal and regulatory instruments on pension scheme are analyzed. It is proved that the state of Argentineans' pension security did not benefit from pension reform, moreover, a number of pension depositors and payees lessened.

The reasons for unsuccessful reform are defined. The contributions of depositors to pension funds were irregular due to high level of unemployment and a huge informal labor sector which involved nearly a half of able-bodied population, as well as economic stagnation at the end of the 1990s. A vast majority of depositors remained beyond the line of pension coverage as a result of introduction of high 30-year barrier as for obligatory pension contributions by the Law. The study comes to the conclusion that cancellation of reforms and reverting to the previous solidarity system managed exclusively by Argentina is more beneficial for the population.

Key words: *Argentina, state, accumulating system, pension security, solidarity system, insurance.*

Актуальність проблеми. В умовах реформування пенсійної системи в Україні та становлення змішаної системи пенсійного забезпечення викликає науковий інтерес зарубіжний досвід пенсійних реформ, їх причини, успіхи та невдачі, результати та наслідки. На особливу увагу заслуговує теорія і практика реформ у країнах, де стартові умови перетворень є близькими до українських реалій. Аргентина є тією країною Латинської Америки, де у 90-і рр. XX ст. були проведені радикальні економічні реформи та реформи системи соціального захисту населення на засадах децентралізації, денационалізації та приватизації. У зв'язку з цим вивчення аргентинського досвіду перетворень має наукову та практичну цінність.

Аналіз останніх досліджень. В українській латиноамериканістиці сьогодні відсутні глибокі дослідження, що розкривали б комплекс реформ системи соціального захисту в Аргентині, у тому числі реформ системи пенсійного забезпечення. Соціальної сфери вчені торкаються в контексті розкриття соціальних наслідків неоліберальних економічних реформ та спроб уряду країни їх виправити (Кириченко; Шевчук).

Актуальні проблеми пенсійного забезпечення знайшли свій розвиток у працях зарубіжних авторів, насамперед експертів Економічної комісії для Латинської Америки і Карибського басейну та Міжнародної організації праці. У них здійснений аналіз ринку праці в Аргентині у досліджуваній період (Altimir, Beccaria; Moreno), реформи системи соціального захисту (Mesa-Lago; Bertranou, Grushka, Rofman) і власне сфери пенсійного забезпечення (Bertranou). Консультант Латиноамериканського центру демографії Хорхе Браво (Bravo, 2000) доходить оригінального висновку, що причинами кризи пенсійних систем у країнах Латинської Америки слід вважати насамперед соціально-трудова проблеми та неефективне управління, а потім уже старіння населення.

Джерельну основу роботи склали закони про пенсійне забезпечення, прийняті в Аргентині 1968 р. (Ley 18.037; Ley 18.038), 1993 р. (Ley 24.241).

Мета дослідження – висвітлити процес реформування системи пенсійного забезпечення Аргентини в контексті зміни її соціально-економічної моделі у 90-і рр. XX ст. У руслі розв'язання цієї мети поставлено такі

завдання: з'ясувати передумови пенсійної реформи, простежити її процес, визначити її позитивні і негативні результати, виявити подальші шляхи розвитку.

Методологічною основою роботи є діалектичний підхід, згідно з яким реформаторська діяльність сучасної держави є способом розв'язання соціальних конфліктів, задоволення потреб всіх членів суспільства та гармонізації суспільних відносин. Показано реформаційну діяльність аргентинської держави як спробу врегулювання протиріч системи пенсійного забезпечення та узгодження інтересів різних соціальних груп. Використано методи аналізу та синтезу, класифікації, а також хронологічний, логічний та описовий методи.

Наукова новизна дослідження полягає у тому, що у роботі здійснено одну з перших спроб комплексного вивчення передумов, процесу та наслідків реформи пенсійного забезпечення в Аргентині в умовах ринкових перетворень 1990-х рр.

Виклад основного матеріалу дослідження. Зародження пенсійної системи в Аргентині сходять до початку ХХ ст.

Історія становлення системи пенсійного забезпечення. Створений 1904 р. перший Громадянський пенсійний фонд в ті часи охоплював пенсійним забезпеченням лише окремі, найбільш кваліфіковані категорії працівників державного сектору: залізничників, викладачів, банківських та судових службовців. Вони відраховували до пенсійного фонду всього 5% заробітної плати (Libro Blanco, 2003, p. 11).

Після тривалої боротьби аргентинських залізничників за право пенсійного забезпечення з 1919 р. право на пенсії отримали і працівники приватних підприємств.

У 40–60-і рр. ХХ ст. завдяки серії нормативно-правових актів пенсійним забезпеченням було охоплено працівників різних галузей економіки як державного, так і приватного сектору. У 1968 р. було прийнято два Закони, які склали Національну систему соціального страхування. Закон № 18.037 (Ley 18.037, 1968) запроваджував єдиний страховий режим для всіх найманих працівників – і державних, і приватних підприємств. Закон № 18.038 (Ley 18.038, 1968) включав до системи пенсійного забезпечення працівників автономної форми трудової діяльності, тобто самозайнятих.

Новостворена пенсійна система включала надання таких видів пенсій: із похилого віку, з непрацездатності та по смерті. Керував справами функціонування пенсійної системи Секретаріат соціального захисту Аргентини.

Так була сформована солідарна, або розподільча, система пенсійного забезпечення, і управлялася вона винятково державою. Шляхом відрахувань із заробітної плати працівники здійснювали внески до пенсійного фонду, і в такий спосіб формували фінансову основу для пенсійних виплат теперішнім пенсіонерам. А ті, у свою чергу, у період своєї працездатності власними відрахуваннями утримували інших пенсіонерів. Завдяки сталому економічному розвитку та сприятливій демографічній ситуації солідарна система довгий час була досить ефективною.

Однак 1980-і рр. для Аргентини, як і для інших країн латиноамериканського регіону, стали «втраченим десятиліттям». Вони характеризувалися падінням темпів економічного розвитку, початком інфляції, що загострила питання фінансових надходжень до пенсійного фонду. Внески до пенсійного фонду не відповідали пенсійним виплатам, які він мусив здійснювати. Аби зберегти державний бюджет, уряд країни став скорочувати розміри пенсійних виплат. У результаті таких скорочень наприкінці 1980-х рр. середній розмір пенсій населенню похилого віку становив лише 40% середньої заробітної плати економічно активного населення (Libro Blanco, 2003, p. 16).

Передумови пенсійної реформи. 90-і рр. ХХ ст. в історії Аргентини пов'язані із президентством Карлоса Сауля Менема. Будучи лідером Хустісіалістської партії, президент, тим не менше, став проводити економічні реформи, протилежні теорії перонізму. Кардинальне скорочення державного сектору, денационалізація та приватизація торкнулися не лише усіх галузей економіки, але й сфери соціального забезпечення.

Реформування зазнала пенсійна система, яка, власне, вже потребувала перетворень через об'єктивні зміни соціально-демографічної та фінансово-економічної ситуацій.

Так, у демографічній сфері Аргентини протягом II половини ХХ ст. відбувався процес старіння населення. Спостерігалася тенденція скорочення народжуваності, подовження три-

валості життя, а отже, збільшення числа людей похилого віку. За офіційними даними, середня тривалість життя від середини до кінця ХХ ст. збільшилася в 10 разів, і наприкінці ХХ ст. вона становила 70,3 років у чоловіків та 77,3 роки у жінок, а за прогнозами, у 2050 р. становитиме відповідно 77,1 і 84,2 років (Libro Blanco, 2003, р. 24).

Старіння населення яскраво виразилося у зміні кількісних показників вікової структури населення. Упродовж 1980–2000 рр. через скорочення народжуваності частка дітей до 14 років у віковій структурі зменшилася з 30,3 до 27,7% населення. Водночас кількість людей старше 65 років зросла від 8,2% до 9,7% загалу населення, і, за прогнозами, у середині ХХІ ст. буде становити 18% населення (Argentina, 2000, р. 20). Процеси старіння населення стали важливим чинником внесення змін до солідарної системи пенсійного забезпечення, що сформувалася в Аргентині.

Другим важливим чинником перетворень стало погіршення пропорції між літніми людьми та населенням працездатного віку, тобто демографічне навантаження. За підрахунками експерта Міжнародної організації праці Ф. Бертранова, співвідношення осіб старше 65 років до числа населення віком 15–64 роки зросло з 13,19% у 1980 р. до 15,5% у 2000 р. (Vertranou, 2001, р. 20). Така зміна пропорції працюючих і пенсіонерів створювала несприятливе співвідношення тривалості сплати пенсійних внесків і періоду отримання пенсійного забезпечення. Ці обставини утруднювали фінансування пенсійної системи та висували вимоги щодо її коригування.

Про потребу змін у системі пенсійного забезпечення заявляла і соціально-трудова сфера. В умовах неоліберальних ринкових реформ 1990-х рр. в Аргентині кардинально скорочувався держаний сектор економіки, у якому були задіяні основні трудові ресурси країни. Крім того, під час раціоналізації виробництва та запровадження менш трудомістких технологій також вивільнялася частина робочої сили. Ці працівники часто не знаходили формальної зайнятості та поповнювали ряди аргентинських безробітних. За статистичними даними, протягом 1985–1995 рр. рівень відкритого безробіття зріс із 6,3% до 18,4% робочої сили (Argentina, 2000, р. 28), тобто майже у три рази. Оскільки

в умовах солідарної системи безробітні не сплачували внески до пенсійної системи, то вони не мали права на пенсійні виплати у літньому віці. І число таких людей, не захищених пенсійним страхуванням, невпинно зростало.

Крім того, аргентинська економіка характеризувалася традиційно великим неформальним сектором, який забезпечував працею майже половину трудоактивного населення країни. За оцінками експертів ЕКЛАК, число зайнятих в неофіційному секторі протягом 1991–1997 рр. змінилося із 49,1 до 46,1% населення (Altimir, 1999, р. 63). Висока частка неформального сектору зумовлювалася у тому числі високими соціальними податками у формальному секторі.

Відповідно до аргентинської солідарної системи, пенсійні внески здійснювали працівники, їхні роботодавці та частково держава. Обсяг соціальних податків був досить високим – близько 50% (Беккер, 1997). Саме тому у прагненні сховатися від високих податків підприємці часто зверталися до послуг неформальних працівників, за яких податки не треба було сплачувати, а самі працівники теж зверталися до неформальної зайнятості. Оскільки неформальний сектор займав майже половину економічної сфери країни, державний бюджет недоотримував суттєвих надходжень. Ці обставини також вимагали реформування системи пенсійного забезпечення.

Крім того, внаслідок запровадження аргентинським урядом «засобів стимулювання зайнятості», у другій половині 1990-х рр. створювалися робочі місця для молоді та уразливих категорій населення, не охоплені пенсійним страхуванням. Ефективно стимулювати формальну зайнятість та створити нові робочі місця вдалося слабо, натомість якість навіть формальних робочих місць значно погіршилася. Кількість працівників, за яких працедавці не сплачували соціальних внесків, за цей період зросла від 28% до 37% робітників формального сектору економіки (Vertranou, 2001, с. 21). Так значна частина формальних працівників була виключена із системи пенсійного забезпечення.

Таким чином, солідарна система пенсійного забезпечення в Аргентині у 90-і рр. ХХ ст. не виконувала функцій забезпечення громадян пенсіями. Більшість робочої сили – безробітні, неформальні та частина формальних

працівників – не мали доступу до пенсійного страхування. Охоплення населення пенсійним забезпеченням зменшилося, а розмір пенсійних виплат скоротився.

Зміст пенсійної реформи. Реформа системи пенсійного забезпечення відбувалася в контексті економічних перетворень на принципах децентралізації та приватизації. Прийнятий у 1993 р. Закон № 24.241 формував Інтегровану систему пенсій (ІСП), що почала діяти з липня 1994 р. Нова система пенсійного забезпечення містила дві рівні. Перший рівень передбачав збереження державної розподільчої схеми на засадах солідарності та управлявся винятково державою. Другий рівень передбачав запровадження режиму капіталізації, що засновувався на механізмі індивідуального накопичення внесків. Для його управління створювалися приватні підприємства – Адміністрації пенсійних фондів (АПФ) (Ley 24.241, 1993). Так до системи пенсійного забезпечення був запроваджений приватний компонент.

Закон визначав, що участь в Інтегрованій системі пенсій є обов'язковою для всіх громадян старше 18 років. Кожен вкладник мусив обрати або стару державну розподільчу систему, або один із приватних пенсійних фондів на принципах накопичення. Можливість повторних переходів обмежувалася двома роками (Ley 24.241, 1993).

Громадяни, які переходили до накопичувальної системи, вільно обирали одну з численних приватних АПФ, де вони відкривали індивідуальні накопичувальні рахунки. Державна підтримка накопичувальної системи виявлялася у тому, що громадян, які протягом визначеного терміну не могли зробити вибір, держава імперативно переводила на накопичувальну систему і призначала їм певну АПФ.

Фінансування розподільчої системи здійснювалося через особисті внески вкладників, внески працедавців та низки податків. Накопичувальна система фінансувалася за рахунок внесків вкладників, як обов'язкових, так і добровільних.

Закон передбачав надання пенсій по старості, непрацездатності та смерті. Усі пенсіонери отримали право на кілька видів страхових виплат. По-перше, вони отримували Основну універсальну виплату, що була мінімальною для всіх вкладників, які досягли пен-

сійного віку та виконали обов'язкові умови щодо років страхових внесків. По-друге, Національний Конгрес Аргентини винагородив усіх, хто брав участь у колишній системі, додатковою Компенсаційною виплатою у розмірі, відповідному до років участі у солідарній системі (Ley 24.241, 1993). Ці два види пенсійних виплат сплачувалися усім членам ІСП, незалежно від їх вибору між приватною накопичувальною або державною солідарною системою.

Додатково ті вкладники, які залишалися в державній системі, із досягненням пенсійного віку отримували Додаткову виплату, що залежала від розміру їх зарплати та кількості років перебування у солідарній системі. Ті ж громадяни, які перейшли до накопичувальної системи, отримували пенсію на основі капіталізації їх особистих внесків.

Аби пом'якшити несприятливе співвідношення працюючих і пенсіонерів, Закон збільшив пенсійний вік чоловіків до 65 років, жінок до 60 років (Ley 24.241, 1993). За умовами старої системи вік виходу на пенсію становив для чоловіків 60 років, для жінок – 55 років за умов найманості зайнятості (Ley 18.037, 1968) і 65 та 62 роки відповідно для самозайнятих (Ley 18.038, 1968).

Закон помітно збільшив кількість років обов'язкових страхових внесків – від 10 років до 30 років трудоактивного періоду (Ley 24.241, 1993). Звісно, така умова спричинила зменшення числа отримувачів пенсій, адже в умовах високого безробіття та неформальної зайнятості виконати такі вимоги могла незначна кількість працівників.

Результати реформи. Наслідком пенсійної реформи став активний перехід громадян від державної солідарної до приватної накопичувальної системи пенсійного забезпечення. Вже через три роки після впровадження реформи 60% працюючого населення стали вкладниками приватних фондів. У 1999 р. їхня кількість зросла до 75% працівників. І лише 25% вкладників залишилися у старій державній системі (Mesa-Lago, 2000).

Попри кардинальні структурні зміни, вирішити нагальні проблеми пенсійного забезпечення не вдалося. Під час реформи коло громадян, охоплених пенсійною системою, значно звузилося.

Упродовж 1994–1999 рр. число вкладників пенсійної системи зменшилося від 56,3% до 48,2% зайнятого населення. Така спадна динаміка пояснюється економічним спадом в Аргентині та погіршенням показників ринку праці. У цей період рівень міського безробіття зріс з 11,7% до 13,4% економічно активного населення (Vertranou, Grushka, 2001, р. 48–51), а також збільшилася кількість найманих працівників за тимчасовими трудовими контрактами, які не сплачували соціальних внесків.

Схожа спадна тенденція спостерігалася і серед отримувачів пенсій. Протягом 1994–1999 рр. кількість громадян, які отримували пенсії, зменшилася з 76,7 до 71,8% пенсіонерів (Vertranou, 2001, р. 23). Скорочення числа бенефіціарів пенсій пояснювалося наамперед обов'язковими умовами щодо трудового стажу, запровадженими новим законодавством.

Таким чином, упродовж першої п'ятирічки пенсійної реформи число вкладників скоротилося на 8%, а кількість отримувачів – на 5%. Нова системи пенсійного забезпечення виявила низхідну тенденцію щодо охоплення населення і трудоактивного, і пасивного віку.

Головною перепоною на шляху отримання пенсій для працівників стала заявлена Законом норма щодо обов'язкових 30-річних відрахувань до пенсійного фонду. Ретельні дослідження сфери зайнятості показали, що 30% найманих робітників не могли претендувати на пенсію, оскільки 10% із них не сплачували пенсійні внески взагалі, 10% сплачували їх протягом 10 років, і 10% працівників сплачували ці внески упродовж 25 років (Moreno, 2003, р. 142). Попри різний стаж, усі ці працівники позбавлялися права на пенсію.

Другою проблемою стала нерегулярність сплати членами ІСП пенсійних внесків до накопичувальної системи, що пояснювалося зростанням безробіття та високим рівнем неформальної зайнятості в умовах загального економічного спаду в Аргентині у II половині 1990-х рр.

Отже, пенсійна реформа в Аргентині не вирішила питань демографічного та фінансового характеру, що стояли перед нею. Охоплення населення пенсійною системою звузилося, що було зумовлено подальшим процесом старіння населення, погіршенням соціально-трудова показників на тлі ринкових реформ, а також

жорсткішанням вимог законодавства щодо термінів здійснення пенсійних внесків.

Законодавча база реформи не відповідала особливостям аргентинського ринку праці. Високий рівень безробіття та неформальної зайнятості не були враховані реформаторами. Значна частина населення залишилася поза межами пенсійного забезпечення. Фінансування пенсійної системи погіршилося також через фінансово-економічну кризу кінця 1990-х рр. Цей комплекс демографічних, соціально-трудова та нормативно-правових чинників негативно відбився на результатах реформи пенсійної системи. В Аргентині вони виявилися гіршими, ніж результати пенсійних реформ в інших країнах Латинської Америки.

Повернення до старої моделі державного регулювання. На межі ХХ–ХХІ ст. в Аргентині посилювалося розуміння того, що теорія неолібералізму в її практичному виконанні не відповідає соціальній психології та традиціям аргентинців. Адже загальний баланс економічних реформ і перетворень в сфері соціального захисту 1990-х рр. виявився негативним. Це призвело до поступового згортання неоліберальної доктрини.

Після кількох тимчасових президентів Аргентини країну очолив президент Нестор Кіршнер (2003–2007 рр.). Його соціально-економічна політика була переорієнтована на поновлення потужної ролі держави у вирішенні нагальних завдань, які не вдалося вирішити шляхом ринкових перетворень. Така діяльність, що відповідала традиційним цінностям перонізму, поступово вивела Аргентину з економічної кризи та викликала широку підтримку населення. На наступних виборах Нестора Кіршнера підтримали 60% аргентинців. Пропри це, він відмовився від балотування на посаду президента.

Натомість на цю посаду була обрана його дружина Крістіна Фернандес де Кіршнер (2007–2015 рр.), перша жінка-президент Аргентини. Саме за президенства Крістіни Кіршнер відбуваються широкі процеси націоналізації підприємств та закладів. З 2008 р. держава повертається і в сферу пенсійного забезпечення: приватні пенсійні фонди були повністю націоналізовані. В Аргентині фактично скасовувалася приватна накопичувальна схема, і громадяни поверталися до державної солідарної системи. Отже, пенсійна реформа 1993 р.

фактично відмінялася. Значна частина населення підтримала перетворення Крістіни Кіршнер, оскільки більше довіряла державній солідарній системі пенсійного забезпечення.

Однак реформування системи пенсійного забезпечення є тривалим процесом, тому ефективність функціонування пенсійної системи окреслюється в довготривалій перспективі. Про невирішеність проблем аргентинської пенсійної системи свідчать широкі протести в активних формах, що прокотилися країною у грудні 2017 р. у відповідь на чергову спробу аргентинського уряду запровадити нові форми розрахунку пенсій.

Висновки і перспективи подальших досліджень. Аргентина у 1990-і рр. продемонструвала унікальний досвід реформування системи пенсійного забезпечення. Країна однією з перших у світі відмовилася від солідарної пенсійної системи, якою традиційно опікувалася держава. У середині 1990-х рр. була запроваджена інтегрована система, де пріоритет надавався накопичувальній схемі пенсійних внесків, управління якою віддавалося приватному сектору.

Попри прагнення реформаторів, покращити стан пенсійної захищеності аргентинців не вдалося. Через високе безробіття та величезний неформальний сектор, де працювала половина трудоактивного населення, а також економічний спад кінця 1990-х рр. внески вкладників до пенсійних фондів були нерегулярними. Через запровадження Законом високого бар'єру – 30 років обов'язкових пенсійних внесків – значна частина вкладників опинилася поза пенсійним покриттям, бо не могла виконати цю умову. Отже, шляхом пенсійної реформи покращити стан пенсійної захищеності аргентинців не вдалося. Кількість вкладників і отримувачів пенсій зменшилася.

Через понад 10 років реформування країна повернулася до старої державної схеми пенсійного забезпечення на принципах солідарності поколінь. У чому причини життєстійкості солідарної пенсійної системи і чи вдалося за її допомогою вирішити нагальні проблеми, не розв'язані у процесі пенсійної реформи, є перспективними напрямками подальших досліджень.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Altimir, O., Beccaria, L. (1999). El mercado de trabajo bajo en nuevo regimen economico en Argentina. *CEPAL. Serie reformas economicas*, 28, 79. URL: <https://www.cepal.org/es/publicaciones/7476-mercado-trabajo-nuevo-regimen-economico-argentina>
2. Argentina. (2000). *Sinopsis estadistica*. INDEC.
3. Bertranou F.M. (2001). Temas y perspectivas de la cobertura previsional en Argentina, Brasil y Chile. *Cobertura previsional en Argentina, Brasil y Chile*. (pp. 15–28). Santiago de Chile. URL: https://gerontologia.org/portal/archivosUpload/uploadManual/6_cobeturaprevisional_Arg_Bra_Chi.pdf
4. Bertranou, F., Grushka, C., Rofman, R. (2001). Evolución reciente de la cobertura previsional en Argentina. En F. Bertranou (Ed.), *Cobertura previsional en Argentina, Brasil y Chile*. (pp. 29–56). Chile. URL: https://www.social-protection.org/gimi/RessourcePDF.action.jsessionid=NSshfH47i_ISfm-kelsF5Nce7p3H_LK1rrQIzCfAxj4z3NflzxmM!145745630?id=7271
5. Bravo, J. (2000). Envejecimiento de la población y sistemas de pensiones en América Latina. *Revista de la CEPAL*, 72. Santiago, Chile.
6. Ley 18.037 del 30/12/1968. Nuevo régimen de jubilaciones y pensiones para los trabajadores en relación de dependencia. Buenos Aires. URL: <http://servicios.infoleg.gob.ar/infolegInternet/anexos/25000-29999/28127/norma.htm>
7. Ley 18.038 del 30/12/1968. Nuevo regimen de jubilaciones y pensiones para los trabajadores autonomos. Buenos Aires. URL: <http://servicios.infoleg.gob.ar/infolegInternet/anexos/30000-34999/31924/norma.htm>
8. Ley 24.241 del 13/10/1993 Sistema Integrado de Jubilaciones y Pensiones. Buenos Aires. URL: <http://servicios.infoleg.gob.ar/infolegInternet/anexos/0-4999/639/norma.htm>
9. Libro Blanco de la prevision social. (2003). Argentina. Buenos Aires. URL: <http://www.oiss.org/wp-content/uploads/2000/01/libroblanco-arg.pdf>
10. Mesa-Lago, C. (2000). Desarrollo social, reforma del Estado y de la seguridad social, al umbral del siglo XXI. *CEPAL. Serie politicas sociales*, 36, 67.
11. Moreno, J. (2003). Trayectorias Laborales a partir de Cohortes Ficticias. Gran Buenos Aires, 1974–2002. *Estudios sobre las frecuencias de Aportes. Ministerio de Trabajo, Empleo y Seguridad Social*. (pp. 127–147). Buenos Aires.
12. Беккер Г.О. Аргентина указывает путь приватизации системы пенсионного обеспечения. *Финансовая Украина*. 1997. 15 апреля. С. 9.

13. Кириченко В.П. Нова історія країн Азії, Африки та Латинської Америки : навч. посіб. для студ. гуманіт. спец. вищ. навч. закл. Київ : Либідь, 2002. 168 с.

14. Шевчук В. Платіжний баланс, економічне зростання і стабілізаційна політика. Львів : Кальварія, 2008. 734 с.

REFERENCES:

1. Altimir, O., Beccaria, L. (1999). El mercado de trabajo bajo en nuevo regimen economico en Argentina. *CEPAL. Serie reformas economicas*, 28, 79. Retrieved from <https://www.cepal.org/es/publicaciones/7476-mercado-trabajo-nuevo-regimen-economico-argentina>

2. Argentina. (2000). *Sinopsis estadistica*. INDEC.

3. Bertranou F.M. (2001). Temas y perspectivas de la cobertura previsional en Argentina, Brasil y Chile. *Cobertura previsional en Argentina, Brasil y Chile*. (pp. 15–28). Santiago de Chile. Retrieved from https://gerontologia.org/portal/archivosUpload/uploadManual/6_cobaturaprevisional_Arg_Bra_Chi.pdf

4. Bertranou, F., Grushka, C., Rofman, R. (2001). Evolución reciente de la cobertura previsional en Argentina. En F. Bertranou (Ed.), *Cobertura previsional en Argentina, Brasil y Chile*. (pp. 29–56). Chile. Retrieved from https://www.social-protection.org/gimi/RessourcePDF.action;jsessionid=NSshfH47i_ISfm-kelsF5Nce7p3H_LK1rrQIzCfAxj4z3NflzxmM!145745630?id=7271

5. Bravo, J. (2000). Envejecimiento de la población y sistemas de pensiones en América Latina. *Revista de la CEPAL*, 72. Santiago, Chile.

6. Ley 18.037 del 30/12/1968. Nuevo régimen de jubilaciones y pensiones para los trabajadores en relación de dependencia. Buenos Aires. Retrieved from <http://servicios.infoleg.gob.ar/infolegInternet/anexos/25000-29999/28127/norma.htm>

7. Ley 18.038 del 30/12/1968. Nuevo regimen de jubilaciones y pensiones para los trabajadores autonomos. Buenos Aires. Retrieved from <http://servicios.infoleg.gob.ar/infolegInternet/anexos/30000-34999/31924/norma.htm>

8. Ley 24.241 del 13/10/1993 Sistema Integrado de Jubilaciones y Pensiones. Buenos Aires. Retrieved from <http://servicios.infoleg.gob.ar/infolegInternet/anexos/0-4999/639/norma.htm>

9. Libro Blanco de la prevision social. (2003). Argentina. Buenos Aires. Retrieved from <http://www.oiss.org/wp-content/uploads/2000/01/libroblanco-arg.pdf>

10. Mesa-Lago, C. (2000). Desarrollo social, reforma del Estado y de la seguridad social, al umbral del siglo XXI. *CEPAL. Serie politicas sociales*, 36, 67.

11. Moreno, J. (2003). Trayectorias Laborales a partir de Cohortes Ficticias. Gran Buenos Aires, 1974–2002. *Estudios sobre las frecuencias de Aportes. Ministerio de Trabajo, Empleo y Seguridad Social*. (pp. 127–147). Buenos Aires.

12. Bekker, G.O. (1997). Argentina ukazyvayet put' privatizatsii sistemy pensionnogo obespecheniya [Argentina shows the way to privatize the pension system]. *Finansovaya Ukraina – Financial Ukraine*, p. 9 [in Russian].

13. Kyrychenko, V.P. (2002). *Nova istoriya krayin Aziyi, Afryky ta Latyns'koyi Ameryky [New history of Asia, Africa and Latin America]*: Kyiv : Lybid' [in Ukrainian].

14. Shevchuk V. (2008). *Platizhnyy balans, ekonomichne zrostannya i stabilizatsiyna polityka [Balance of payments, economic growth and stabilization policy]*. L'viv : Kal'variya [in Ukrainian].